

Riktlinjer för

Biståndsbedömning

vid handläggning enligt
socialtjänstlagen (SoL)

**Hälsa-, vård- och omsorgs-
förvaltningen**

Malmö stad

Beslutad av kommunfullmäktige 2016-06-22.
Reviderad av hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2024-12-10.
Gäller fr.o.m. 2025-01-01
Diarienummer HVO-2023-4344.

Malmö stad

HÄLSA-, VÅRD- OCH OMSORGSFÖRVALTNINGEN
Avdelningen för myndighet

Besöksadress: Kungsgatan 13

Postadress: 205 80 Malmö

Telefon: 040-34 10 00

E-post: hvo@malmo.se

Innehåll

Inledning	5
Skälig levnadsnivå	5
Om behovet kan tillgodoses på annat sätt	5
Det egna ansvaret	5
Informationsskyldighet	5
Behovsbedömning	6
Hushållsgemenskap	6
Rättighetsbaserat arbetssätt	7
Barnperspektivet	7
Anhörigperspektivet	7
Husdjur	7
Digital välfärdsteknik	8
Individens behov i centrum – IBIC	8
Rätten att ta ut avgifter	8
Förenklat beslutsfattande	9
Verkställande av hemtjänst	9
Stöd i hemmet	10
Stöd med hushållssysslor	10
Serviceinsatser	10
Omvårdnadsinsatser	12
Stöd till samhällsgemenskap och sociala insatser	15
Social samvaro och utevistelse	15
Dagverksamhet	15
Ledsagarservice	15
Kontaktperson	16
Stöd till anhöriga som vårdar eller stödjer den enskilde	17
Avlösning	17
Växelboende	17
Korttidsplats	18
Särskilt boende	19
Inriktning på boende	20
Rätten att bo tillsammans på ett särskilt boende	20
Flytt till annan kommun	21

Inledning

Riktlinjerna är en vägledning för biståndshandläggare om vad som generellt bedöms vara skälig levnadsnivå och syftar till att skapa ett enhetligt synsätt och likvärdiga bedömningar inom ramen för socialtjänstlagen (SoL). Riktlinjerna syftar också till att säkerställa kvaliteten i besluten avseende rättssäkerhet och transparens för enskilda samt att beslut om insatser fattas utifrån behov och på likartade grunder. Förvaltningens riktlinjer är vägledande och ersätter inte den individuella bedömningen som görs i varje enskild ansökan. Riktlinjerna är ingen garanti för, och inte heller en begränsning av, rätten till bistånd.

Utgångspunkten för riktlinjerna är ett hälsofrämjande och rehabiliterande förhållningssätt, en tilltro till de professionellas kunskap och förmåga att göra bedömningar utifrån lagstiftning, kommunövergripande mål och rättspraxis. Riktlinjerna förhåller sig till förarbeten, gällande lagar och föreskrifter från Socialstyrelsen. Insatserna ska alltid syfta till att stärka den enskildes möjligheter till ett självständigt liv.

Skälig levnadsnivå

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden. De insatser som beviljas ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Det är alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats utifrån skälig levnadsnivå. Det innebär inte bara omfattning av stöd utan även vilken form av insats som kan komma i fråga.

Om behovet kan tillgodoses på annat sätt

Rätten till bistånd kan bli aktuellt först när den enskilde inte själv eller på annat sätt kan få sitt behov tillgodosett. Den enskildes egna möjligheter att själv tillgodose sina behov genom att exempelvis handla via internet eller med stöd av färdtjänst ska beaktas i bedömningen. I uttrycket "inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt" ligger bland annat att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.

Det egna ansvaret

Den enskilde har ett eget ansvar för sin livssituation. Detta innebär att i första hand är det den enskilde som själv ansvarar för att se över möjligheter till att kunna leva så självständigt som möjligt. Några vanliga gränsdragningar som aktualiseras vid biståndsbedömning är till exempel att ansvaret ligger på annan huvudman, på annan person, eller på den enskilde själv. Det sistnämnda kan innebära att den enskilde i första hand exempelvis kan tillgodose sina behov via hjälpmedel, behöver möblera om sitt hem, byta till en mer anpassad bostad, ansöka om färdtjänst eller på annat sätt förändra sin levnadssituation.

Informationsskyldighet

I samband med utredningen ska biståndshandläggaren informera om övriga relevanta samhällstjänster så som mötesplatser, anhörigstöd, seniorbostäder, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster.

Behovsbedömning

Vid bedömning av vilket stöd som kan erbjudas ska individens möjlighet att öka sin självständighet för att förbättra eller bibehålla sin funktionsförmåga alltid beaktas.

Behovsbedömningen ska alltid ske utifrån en helhetsbild över den enskildes möjligheter till stöd och dennes egna resurser.

Vid bedömning av vilken insats som kan vara aktuell måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den enskildes behov och önskemål, den önskade insatsens lämplighet som sådan samt kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser. Den enskildes eget ansvar att se över sin livssituation för att möjliggöra ett självständigt liv ska också vägas in i bedömningen. Likaså ska andra tillgängliga stödinsatser och tidigare beviljade insatser beaktas och vägas in i bedömningen.

Hushållsgemenskap

Makar har ett gemensamt ansvar för praktiska sysslor i hemmet enligt 1 kap 2 och 4 §§ äktenskapsbalken, (1987:230). Hemtjänsten ska inte ta över den icke biståndsbehövande makens eller makans ansvar för skötseln av det gemensamma hushållet. Detta förutsätter att makarna fortfarande lever tillsammans. Det anses däremot inte ligga inom makens/makans ansvar att tillgodose ett personligt omvårdnadsbehov hos varandra.

Samma principer som för makar ska tillämpas för sammanboende par samt personer som av annan anledning delar hushåll. Det innebär att om flera vuxna personer delar hushåll, förutsätts de bidra efter förmåga till skötseln av hushållet. Vid en bedömning kring den enskildes rätt till bistånd gällande insatser som avser stöd i hemmet ska alltså den sammanboende personens möjlighet att själv ombesörja detta beaktas i bedömningen. Om flera personer delar hushåll men behovet av insatser för praktiska sysslor ändå finns, bör samtliga personer i hushållet ansöka om sådant stöd.

Rättighetsbaserat arbetssätt

Malmö stad har antagit en policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Policyn gäller för stadens alla förvaltningar och därmed även Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen. Mänskliga rättigheter styrs av olika konventioner som FN:s konvention om mänskliga rättigheter och Europakonventionen. De mänskliga rättigheterna är dock även transformerade in i svensk lagstiftning. Ett exempel på detta är socialtjänstlagen som till stor del bygger på grundläggande rättigheter som individen har i förhållande till det offentliga, i det här fallet kommunen. Att utreda behov av bistånd är med andra ord en del av att arbeta med mänskliga rättigheter.

En viktig del av policyn är förvaltningarnas ansvar att arbeta rättighetsbaserat. Att arbeta rättighetsbaserat innebär att verksamheten sätter individens rättigheter i främsta rummet.

Ett rättighetsbaserat arbetssätt skiftar perspektivet från att verksamheten erbjuder service till att verksamheten tillhandahåller stöd och hjälp på grund av att invånaren har rättigheter som vi har skyldighet att tillgodose.

Barnperspektivet

Om en ansökan gäller ett barn eller om det finns barn i hushållet ska barnperspektivet alltid beaktas. Med barn avses alla personer under 18 år. Att beakta barnperspektivet innebär att ta ställning till hur en insats påverkar barnet. Det kan vidare innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis bestäms utifrån beaktande av barnets bästa.

Anhörigperspektivet

Enligt socialtjänstlagen ska en kommun erbjuda stöd och avlastning till de anhöriga som vårdar en närstående. Varje situation som anhörig respektive den enskilde befinner sig i är unik.

Utgångspunkten är att en anhörig själv avgör hur stort ansvar hen vill ta för att vårda, bistå och stödja den enskilde.

Husdjur

Stöd med husdjur ingår vanligtvis inte i skälig levnadsnivå i socialtjänstlagens mening. Utgångspunkten för den som bor hemma med husdjur är att ägaren har det fulla ansvaret för sitt husdjur. Det innebär att nämnden som utgångspunkt inte beviljar insatser som syftar till att tillgodose behov hos husdjuret. Emellertid måste en bedömning av vad som är skälig levnadsnivå göras utifrån förhållandena i det enskilda fallet.

Digital välfärdsteknik

Välfärdsteknik, exempelvis tillsyn via trygghetskamera, är ett alternativ till hur en insats kan utföras och ska bidra till att den enskilde behåller sin självständighet och integritet.

Välfärdsteknik ska alltid övervägas som alternativ när det kan användas för att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet samt självständighet för den enskilde.

Individens behov i centrum – IBIC

Malmö stads biståndshandläggare arbetar utifrån Socialstyrelsens nationella modell ”Individens behov i centrum, IBIC” som är ett stöd för biståndshandläggare och utförare när de ska identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål samt resultat.

IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med dokumentation och uppföljning av individens behov. Hälso-, vård- och omsorgsförvaltningen tillämpar inte IBIC i sin helhet utan har anpassat användningen utifrån verksamhetens arbetssätt.

Rätten att ta ut avgifter

I 8 kap. SoL regleras kommunernas rätt att ta ut avgifter för insatser som beviljas enligt samma lag. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad. För mer information kring hur avgiften beräknas hänvisas till dokumentet ”Tillämpningsanvisningar för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad”.

De avgifter som tas ut är fastställda av kommunfullmäktige. Det individuella avgiftsbeslutet för varje person kan överklagas genom förvaltningsbesvär vilket innebär att förvaltningsdomstolen gör en individuell prövning av nämndens rätt att ta ut avgift i det enskilda fallet. Enskilda har också rätt till omräkning och nytt beslut om inkomster eller utgifter ändras på ett sätt som påverkar avgiftsutrymmet.

Förenklat beslutsfattande

Enligt ny bestämmelse i 4 kap. 2 a § SoL får hemtjänstinsatser erbjudas till äldre personer utan föregående behovsprövning.

Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om:

1. I vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna,
2. På vilket sätt kommunen följer upp insatserna, och
3. Rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL

Bestämmelsen är frivillig att tillämpa varför det ligger i kommunernas befogenheter att själva precisera i sina riktlinjer för handläggning vilka insatser och vilken ålder som kan anses vara vägledande vid handläggning.

Syftet med förenklat beslutsfattande är att ge kommuner möjligheter att bevilja äldre personer insatser inom äldreomsorg på ett enklare sätt. Ett annat syfte är att öka enskildes rätt till självbestämmandet och delaktighet genom att den äldre personen ges större möjlighet att välja mellan de insatser som erbjuds och hur de praktiskt ska genomföras.

Vid mer omfattande insatser än de som erbjuds inom ramen för förenklat beslutsfattande, ska en behovsbedömning alltid ske i vanlig ordning utifrån en helhetsbild av den enskildes möjligheter till stöd och hjälp.

Verkställande av hemtjänst

För öka den enskildes rätt till självbestämmande, känsla av delaktighet och flexibilitet kan den enskilde tillsammans med utförande verksamhet och inom ramen för riktlinjerna, planera för frekvens samt när och hur stödet ska utformas för vissa insatser.

Stöd i hemmet

Stöd med hushållssysslor

Stöd med hushållssysslor avser insatser som generellt sett inte är att anse av integritetskänslig karaktär. En insats kan bestå av flera delmoment. Enklare uppsnyggning av bostaden förväntas ske i samband med andra insatser. Det kan exempelvis vara uppsnyggning av kök i samband med hjälp vid måltider och enklare städning av badrummet i samband med toalettbestyr, hjälp med hygien eller dusch.

Serviceinsatser

Biståndsbeslut för serviceinsats omvandlas till en totaltid angiven i timmar per månad. Beräkningen utgår ifrån den tidsomfattning som det i normalfallet går åt för att utföra serviceinsatsen, den så kallade schablontiden och en normalfrekvens som anger hur ofta insatsen utförs. Biståndsbeslut om serviceinsats utöver schablontid och normalfrekvens kan ges om det bedöms finnas behov av detta. Serviceinsats i tid innebär att brukaren själv avgör vad som behöver göras inom ramen för den beviljade serviceinsatsen och under den avsatta tiden. Brukaren kan också tillfälligt byta insatsen mot en annan beviljad serviceinsats om hen så önskar alternativt använda beslutad tid till spontan social samvaro eller utevistelse.

I en hushållsgemenskap finns ett gemensamt ansvar för skötseln av hemmet, var och en efter sin förmåga. Om det finns fler vuxna i hushållet kan behovet av serviceinsatser vara tillgodosett. Hänsyn ska inte tas till okunskap och bristande erfarenhet av hemarbete hos övriga vuxna i hushållet.

Anhörigperspektivet ska beaktas och serviceinsatser kan också beviljas som personligt stöd till person som vårdar eller stödjer den enskilde. Serviceinsatser utgörs av hjälp/stöd inom följande områden:

Hjälp/stöd att skaffa varor och tjänster

Beviljas en gång per vecka och brukaren avgör vad den beviljade tiden ska användas till. Hjälp/stödet kan innefatta inköp av livsmedel och/eller ärende till t.ex. postombud, apotek och/eller systembolag. Hjälp/stöd kan också innefatta momenten att planera och sammanställa inköpslista, kasta gammal mat samt ordna förvaring av inköpen i hemmet. Som alternativ till inköp i fysisk affär kan hjälp/stöd att beställa varor med hemleverans ges. Om brukaren beviljas insatsen stödjande/tränande erbjuds möjlighet att följa med för att skaffa varor och tjänster. Kompletterande inköp avser vanligtvis inte inköp av dagligvaror och kan beviljas för inköp och/eller ärende som utförs mer sällan, t.ex. inköp av kläder eller husgeråd. Vid särskilda skäl kan även kompletterande inköp beviljas för inköp av livsmedel och/eller ärenden, en gång i veckan. Särskilda skäl kan t.ex. vara medicinska orsaker eller vid hemkomst från sjukhus.

Hjälp/stöd med att tvätta och torka textilier och kläder

Beviljas varannan vecka och brukaren avgör vad den beviljade tiden ska användas till. Hjälp/stöd med att tvätta och torka textilier och kläder kan beviljas oftare än varannan vecka, t.ex. av medicinska skäl eller om brukaren ensam ansvarar för hemmavarande små barn. Textilier och kläder avser normal hushållstvätt och endast brukarens tvätt (inkl. tvätt vid ensamt ansvar för hemmavarande barn). Vid behov kan hjälp/stöd också ges med strykning av klädesplagg, mangling samt enklare lagning av kläder, t.ex. sy i en knapp. Bädda sängen med rena sängkläder kan ingå i städning. Hjälp/stödet kan innebära enbart hjälp/stöd att hantera hushållsapparater (t.ex. tvättmaskin) och/eller torka textilier och kläder.

Hjälp/stöd att städa bostaden

Beviljas varannan vecka och brukaren avgör vad den beviljade tiden ska användas till. Hjälp/stöd att städa bostaden kan innefatta dammsugning, våttorkning av golv, damning/avtorkning, städning av toalett/badrum och vattna blommor. Bädda sängen med rena sängkläder kan ingå i städning. Hjälp/stöd med städning som normalt görs mer sällan kan också innefatta t.ex. fönsterputsning, rengöring av ugn och avfrostning av frys. Storstädning och saneringsstädning ingår inte i insatsen.

Bereda måltider

Bereda måltider innefattar att den enskilde får stöd med hela eller delar av tillagningen av enklare måltider. Insatsen kan även innefatta stöd med servering, delning av mat, avdukning och att hålla rent vid matplatsen. Insatsen beviljas efter en individuell prövning vanligtvis upp till tre gånger per dag. Om den enskilde endast behöver stöd med att ta fram näringsdryck eller mellanmål är tillsyn en mer lämplig insats.

Bäddning och renbäddning

Den som inte själv kan bädda sin säng kan beviljas hjälp med detta en gång per dag, stöd med renbäddning ingår. I de fall den enskilde endast är i behov av renbäddning så ingår det i insatserna städning eller tvätt. I de fall de enskilde inte har stöd med städning eller tvätt och endast har behov av stöd med renbäddning beviljas detta efter en individuell prövning upp till två gånger per månad.

Sophantering

Den enskilde som inte själv klarar att slänga sopor kan få det beviljat som bistånd. Vanligtvis beviljas insatsen efter en individuell prövning upp till tre gånger per vecka. Källsortering i närliggande miljörum ingår i insatsen, dock ingår inte hjälp med att lämna avfall till återvinningscentral.

Städa kök och diska

Stöd med att städa köket innefattar hjälp med att diska och övriga tillhörande vardagliga moment vid städning av kök. Insatsen beviljas efter en individuell prövning upp till en gång per dag.

Omvårdnadsinsatser

Stöd med personlig omvårdnad syftar till att den enskilde ska kunna få stöd med att ta hand om sin personliga vård. Insatser som syftar till den enskildes personliga omvårdnadsbehov ingår inte i det gemensamma hushållsansvaret.

Förflyttning

Förflyttning är ett samlingsnamn gällande stöd för den enskilde att kunna röra sig. Förflyttning ingår som moment i samband med annan insats och ska därför ej beviljas som tilläggs insats. Förflyttning kan beviljas som enskild insats om det rör sig om ett separat besök, exempelvis förflyttning mellan rum i bostaden eller till säng för att vila. Hjälp med att hämta in post kan också ingå i denna insatskategori.

Att klä sig

Biståndet innebär att den enskilde får daglig hjälp med att klä på och av sig. Insatsen innefattar hjälp med stödstrumpor som inte ordinerats av sjukvården och kan även avse på- och avtagning av skor och ytterkläder. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till två gånger per dag.

Kroppsvård

Kroppsvård innebär att den enskilde kan få hjälp med tvätt av nedre och övre hygien, daglig tand- och munvård, enklare hud-, hår-, och nagelvård samt rakning. Rengöring av hörsel- och synhjälpmedel ingår vid behov. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till två gånger per dag. I insatsen ingår hjälp med förflyttningar.

Att sköta toalettbehov

Biståndet innefattar att den enskilde utifrån individuellt behov får hjälp med toalettbesök, byte av inkontinensskydd, att tömma kateter, att sköta stomi samt personlig hygien i samband med detta. I insatsen ingår hjälp med tillhörande moment så som att avlägsna avfall. Insatsen kan även avse hjälp med att tömma fristående toalettstol. I insatsen ingår hjälp med förflyttningar.

Tvätta sig

Innefattar hjälp med dusch eller helkroppsavtvättning. I insatsen ingår tillhörande moment av städning i badrum samt på- och avklädning. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet en till två gånger per vecka. I insatsen ingår hjälp med förflyttningar.

Stöd med kommunikation

Stöd med kommunikation kan innebära hjälp med att läsa post, boka tider, ringa telefonsamtal eller skicka sms. Stödet kan även innefatta att lägga in påminnelser i fysisk kalender såväl som i kognitiva hjälpmedel, exempelvis memokalendar. Stödet beviljas efter individuell prövning i normalfallet upp till en gång per vecka.

Medföljning

Medföljning för att sköta egen hälsa kan beviljas för att den enskilde behöver stöd av hemtjänstpersonal i samband med läkarbesök, tandläkare, frisör, fotvård eller liknande. I första hand hänvisas den enskilde till färdtjänst med extra behjälplighet, sjukresa eller om en tilltänkt aktivitet kan ges direkt i hemmet.

Medföljning kan beviljas om den enskilde har stark upplevelse av otrygghet, svårigheter att tillgodogöra sig information, göra sig förstådd eller på annat sätt har svårigheter att genomföra sitt besök själv. Behovet ska förutom i undantagsfall vara varaktigt och sträcka sig mer än tre månader. Det individuella behovet avgör.

Vid vårdbesök ansvarar Regionen för att den enskilde informeras på ett sådant sätt att denne kan ta till sig informationen som lämnas vid läkarbesöket. Regionen ansvarar för eventuellt tolkbehov samt för att bistå med praktiskt stöd under vårdbesöket, exempelvis hjälp vid toalettbesök.

Insatsen beviljas i normalfallet en gång var sjätte vecka. Om den enskilde är i behov av mer frekvent stöd med medföljning än vad riktlinjen anger ska behovet vara varaktigt och sträcka sig över en period på minst tre månader.

Egenvård

Insatsen kan beviljas om legitimerad personal inom hälso- och sjukvården bedömer att en hälso- och sjukvårdsuppgift kan utföras som egenvård. En förutsättning för att beviljas egenvård är att den enskilde själv klarar av att ta ansvar för uppgiften och endast är i behov av praktisk hjälp med utförandet.

För att bistånd för egenvård ska kunna beviljas krävs alltid att det finns en egenvårdsbedömning. Bedömningen görs av legitimerad hälso- och sjukvårdpersonal. Egenvårdsunderlaget ska vara fullständigt innan bistånd beviljas. Den legitimerade hälso- och sjukvårdpersonalen är ansvarig för regelbunden uppföljning och utvärdering av egenvårdsbedömningen. Det går inte att säga generellt vilka åtgärder som utgör egenvård utan det beror på omständigheterna i varje enskilt fall. Några exempel på moment som kan avse egenvård är stöd med att hantera läkemedel, ögondroppar, salvor eller stödstrumpor.

Stöd vid måltider

Måltidsstöd innebär att den enskilde behöver hjälp i samband med måltiden för att kunna tillgodogöra sig maten på ett bra sätt. Det kan handla om matning eller att den enskilde får sällskap för att stimulera lusten att äta.

Tillsyn

Tillsynsbesök är en trygghetsskapande insats när den enskilde inte kan använda trygghetslarmet för att påkalla hjälp och/eller som har regelbundna behov som inte kan tillgodoses i samband med andra beviljade insatser. Sådana behov kan exempelvis vara plötsligt förvirringstillstånd, infektion, stor otrygghet eller ett behov av mindre måltider utöver regelbundna måltider för att säkerställa god nutrition. I bedömningen ska hänsyn tas till om hemtjänsten har dagliga besök hos den enskilde eftersom varje besök oavsett insats utgör en tillsyn.

Tillsynsbesök nattetid sker i första hand via trygghetskamera som monteras i sovrummet för att undvika att den enskilde inte ska bli störd av fysiskt besök nattetid. Den enskilde behöver själv samtycka till en tillsyn via kamera. Om den enskilde tackar nej till digital tillsyn finns möjlighet till fysiskt tillsynsbesök.

Telefonservice

Telefonservice innebär att hemtjänstpersonal ringer upp den enskilde på en avtalad tid för att skapa trygghet i hemmet. I bedömningen ska hänsyn tas till om hemtjänsten redan gör dagliga besök hos den enskilde. Varje besök, oavsett insats, är en tillsyn. Insatsen kan vara särskilt lämplig för personer som har hög integritet eller känner en oro inför att släppa in hemtjänst.

Trygghetslarm

Trygghetslarm syftar till att ge en ökad trygghetskänsla genom att göra det möjligt för den enskilde att påkalla hjälp och få kontakt med hemtjänstpersonal dygnet runt. Personer som fyllt 70 år, är folkbokförda i Malmö kommun och som bor i ordinärt boende kan beviljas ett trygghetslarm utan föregående behovsprövning genom förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. Förenklat beslutsfattande sker utifrån 4 kap. 2 a socialtjänstlagen. Personer tillhörande samma hushåll, där båda är beviljade trygghetslarm, har två separata larmklockor.

Stöd till samhällsgemenskap och sociala insatser

Det finns flertalet sociala insatser med olika inriktning och syfte. Insatserna kan exempelvis syfta till att stödja den enskilde att bryta social isolering, att få möjlighet att komma ut och promenera eller att delta i samhällsgemenskap på olika vis. Vilken insats som kan komma att bli aktuellt ska bedömas i varje enskilt fall och en helhetsbedömning görs av den enskildes egna möjligheter, kontaktnät och andra beviljade insatser. Om den enskilde vill ha stöd till att bryta social isolering hänvisas i första hand till Malmö stads öppna mötesplatser. För enskilda som befinner sig på särskilt boende är huvudregeln att behovet av social stimulans tillgodoses av aktiviteter på det särskilda boendet.

Social samvaro och utevistelse

Social samvaro är en insats som utförs av hemtjänstpersonal i hemmet eller i form av en promenad. Det kan exempelvis vara social samvaro i form av fika och en pratstund, läsa tidningen eller utevistelse. Social samvaro kan beviljas vid avsaknad av kontinuerlig social kontakt eller begränsning i att lämna hemmet på egen hand. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till två gånger per vecka men hänsyn tas till andra insatser som syftar till att bryta social isolering.

Dagverksamhet

Dagverksamhet är en verksamhet som riktar sig till personer med demenssjukdom och som är i behov av kontinuerlig stimulans. Genom social stimulans och aktivering kan dagverksamheten bryta ensamhet och även hjälpa den enskilde att bibehålla fysiska och psykiska funktioner.

Insatsen kan även ge en avlastande effekt för anhöriga.

Ledsagarservice

Ledsagarservice är till för personer som på grund av funktionsnedsättning har svårt att bryta en social isolering, medverka i samhällsgemenskap och genomföra enklare fritidsaktiviteter utanför hemmet. Det kan exempelvis vara genom att delta i kulturliv eller motion. Hänsyn tas till den enskildes sociala nätverk och egna förmågor att med färdtjänst ta sig till aktiviteter. Finns det ett omfattande behov av träning ska detta tillgodoses av Regionen. Ledsagarservice beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till 12 timmar. Ledsagning innefattar de moment av stöd med personlig omvårdnad som behövs under insatsens genomförande.

Kontaktperson

Kontaktperson kan beviljas under en begränsad period om den enskilde är isolerad och behöver stöd för att ta initiativ och skapa egna sociala kontakter. Målsättningen med biståndet är att den enskilde ska kunna upprätta sociala relationer och leva ett självständigt liv. Stödet ska därigenom kunna trappas ned för att därefter upphöra. Överstiger behovet två träffar per månad bör det övervägas om den enskildes behov ska tillgodoses på annat sätt. I dessa fall kan det bli aktuellt att informera den enskilde om annat stöd och möjligheter som till exempel dagverksamhet, öppna mötesplatser, stöd från annan huvudman eller frivilligorganisationer.

I vissa fall kan kontaktperson vara en lämplig insats om den enskilde behöver stöd under en kortare tid med personliga angelägenheter av enklare karaktär för att därefter sköta detta självständigt. Kontaktperson bör dock inte beviljas om behovet är varaktigt. Är behovet varaktigt bör det övervägas om behov av god man föreligger. Av beslutet ska det framgå vad biståndet syftar till samt vad målet med insatsen är.

Stöd till anhöriga som vårdar eller stödjer den enskilde

Biståndsbedömningen ska alltid ske utifrån den enskildes behov av stöd och den anhörigas behov av avlastning. Även om syftet är att avlasta anhöriga måste den enskilde samtycka till insatserna. Vad som kan komma att bli aktuellt ska bedömas i varje enskilt fall och en helhetsbedömning görs av den enskildes och den anhöriges situation. Insatser som beviljas för att ombesörja den enskildes omvårdnad eller sociala behov, kan vara ett indirekt stöd till anhöriga. Det finns stöd riktat direkt till anhöriga genom kommunens anhörigkonsulenter som erbjuder stödsamtal, anhöriggrupper och rådgivning.

Omvårdande insatser som utförs av en anhörig är ett frivilligt åtagande och ska inte förutsättas vid biståndsbedömning. Den anhörige ska själv avgöra hur stort ansvar hen vill ta för omsorgen för den enskilde. Sammanboende vuxna med gemensamt hushåll har dock ett gemensamt ansvar för hemmets skötsel och respektive person bidrar efter förmåga. Huvudregeln är att stöd med hushållssysslor kan beviljas i de fall båda i hushållet har behov. Hushållssysslor kan dock beviljas i avlastande syfte om den anhörige, som inte har behov, tar ett stort ansvar för den enskildes omvårdnad.

Avlösning

Om en anhörig tar ett omfattande ansvar för omvårdnaden och den enskilde inte kan lämnas ensam i hemmet, kan avlösning beviljas. Avlösning är en insats som innebär att en personal vistas i den enskildes hem för att möjliggöra för anhörig att lämna bostaden. Vid behovsprövningen ska andra beviljade insatser beaktas samt den enskildes förmåga att använda trygghetslarmet. Om den enskilde har andra insatser beviljade som innebär att anhörig har möjlighet att komma ifrån hemmet under en skälig sammanhängande tidsperiod ska avlösning inte beviljas. Detta gäller även om insatserna inte har avlastning som direkt syfte, exempelvis hemtjänst, ledsagning eller dagverksamhet. Avlösning beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till 12 timmar per månad.

Växelboende

Växelboende är en insats som innebär att anhörig som tar ett omfattande ansvar för omvårdnaden av den enskilde får regelbunden och återkommande avlastning. Insatsen möjliggör kvarboende i hemmet där den anhörige har behov av längre sammanhängande återhämtning för att orka fortsätta vårda den enskilde. Den enskilde ska ha ett stort omvårdnadsbehov dygnet runt som inte kan tillgodoses i hemmet utan stöd från anhörig. Växelboende beviljas inte om den anhörige har möjlighet till återhämtning med redan befintliga insatser eller om hemtjänstinsatser kan möta behoven.

Korttidsplats

Korttidsplats är en tidsbegränsad stödinsats avsedd för personer med omfattande behov av hjälp och stöd dygnet runt samt att behoven inte bedöms kunna tillgodoses i hemmet genom en kombination av insatser från kommunens hemtjänst, rehabiliteringsenhet och hemsjukvård.

En korttidsplats ska i första hand förbereda den enskilde för återgång till det egna hemmet. Om den enskildes behov är så pass omfattande att en vistelse i hemmet inte bedöms skälig kan korttidsplats beviljas i avvaktan på att första anvisning av särskilt boende erbjudits. Målet för korttidsplatsen ska alltid vara tydligt beskrivet i beslutet.

I normalfallet beviljas korttidsplats upp till 14 dagar eller som högst upp till en månad. Beslutet följs upp kontinuerligt under beslutsperioden.

Korttidsplats ska i regel inte beviljas för att den enskilde tillfälligt inte kan vistas i sin bostad, exempelvis vid renovering, stambyte, sanitär olägenhet eller för att den enskilde saknar bostad. Den enskilde kan inte själv välja vilken korttidsplats som ska verkställa beslutet.

Särskilt boende

Särskilt boende beviljas när behovet av tillsyn, omsorg och trygghet inte längre kan tillgodoses i hemmet. Grundförutsättningen för att beviljas särskilt boende är att behoven inte kan tillgodoses i hemmet med stöd av hemtjänstinsatser.

Bedömningen görs utifrån en helhetsbild av den enskildes situation där fysiska, sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov tas i beaktande. För att beviljas särskilt boende bör följande förutsättningar utredas:

- Har den enskilde ett varaktigt omvårdnadsbehov som sträcker sig över hela dygnet och inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser?
- Finns det varaktiga medicinska behov och ett stort behov av kontinuerlig närhet till omvårdnadspersonal?
- Finns det oro orsakad av psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller demenssjukdom som påverkar förmågan att fungera i ordinärt boende?

När det är fråga om att bedöma behovet av vård och omsorg till följd av hög ålder kan biståndshandläggaren i sin bedömning ta hänsyn till omständigheter som påverkar det fysiska eller psykiska välmåendet, såsom otrygghet och ensamhet.

I de fall där omsorgsbehovet bedöms vara så omfattande att skälig levnadsnivå inte längre kan garanteras i det egna hemmet, samtidigt som kostnaderna för insatser överstiger kostnaden för en placering på särskilt boende, ska den enskilde i stället beviljas plats på särskilt boende. Beräkning av kostnaden för biståndet ska göras av de samlade insatserna som den enskilde är beviljad enligt socialtjänstlagen och där behoven inte är tillfälliga utan bestående över tid.

Inriktning på boende

Det finns två inriktningar för särskilt boende som berör nämndens målgrupper, vårdboende för personer med somatisk sjukdom och gruppboende för personer med demenssjukdom.

Boendeplatser tillhandahålls i kommunal drift alternativt genom köp av platser från Kommunförbundet Skånes ramavtal.

När ett beslut om särskilt boende tas ska handläggaren ange vilken inriktning boendet bör ha. Boende kan verkställas vid vårdboende för personer med somatisk sjukdom eller vid gruppboende för personer med demenssjukdom.

Tiden att verkställa beslutet kan variera, den enskilde ska dock alltid erbjudas en plats på särskilt boende så snart det går. Önskemål tillgodoses så långt det är möjligt och det finns även möjlighet att stå kvar som sökande till ett önskat alternativ trots att man flyttar in på en erbjuden plats. I vissa fall är möjligheterna att välja boende begränsade. Det gäller till exempel om boendet inte har en inriktning som överensstämmer med sökandens behov. Det kan också gälla om den enskilde vid tiden för beslutet vistas på korttidsboende eller sjukhus. I dessa fall förväntas den enskilde flytta in i första lediga rum eller lägenhet som erbjuds, men kan samtidigt stå kvar som sökande till önskat boende. Ett beslut om korttidsboende kan omprövas när den enskilde erbjuds plats på särskilt boende eftersom den enskildes behov i dessa fall kan tillgodoses på det särskilda boendet.

Rätten att bo tillsammans på ett särskilt boende

Enligt 4 kap. 1 c § SoL ingår det i en skälig levnadsnivå att fortsätta att sammanbo med sin partner, oavsett om denne har behov av särskilt boende.

Parboende innebär att paret som varaktigt levt och bott tillsammans får möjlighet att fortsätta bo tillsammans på ett särskilt boende. Parboende kan förekomma i två olika situationer:

- Båda parterna har varsitt beslut om särskilt boende.
- En av parterna har beslut om särskilt boende och den andra saknar beslut. Den part som inte har beslut om särskilt boende benämns då som medboende.

Har den medboende behov av insatser utreds detta på samma sätt som i ordinärt boende och insatser kan beviljas motsvarande hemtjänst i ordinärt boende. Medboende erbjuds endast gemensamt boende tillsammans med den biståndsberättigade (eller den part som har bifallsbeslut) i tvårumslägenheter på särskilt boende. När den part som innehar beslutet om särskilt boende avlider har den medboende ingen rätt att fortsätta bo kvar på det särskilda boendet, om inte den medboende utifrån en behovsprövning bedöms vara i behov av särskilt boende.

Flytt till annan kommun

Enligt 2 a kap 8 § SoL har en person som önskar flytta till en annan kommun rätt att ansöka om insatser i den kommunen om personen till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att erhålla de insatser som personen har behov av.

En ansökan enligt 2 a kap. 8 § SoL ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas. Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

Den enskilde måste alltid lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut. Biståndsutredning görs av hemkommunen i enlighet med inflyttningskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna gör inflyttningskommunen ett avslag.